

УДК 373

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.8>

Наталія БОГДАНЕЦЬ-БІЛОСКАЛЕНКО

доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, вул. Січових Стрільців, 52Д, м. Київ, Україна, 04053

ORCID: 0000-0001-6793-8018

Олена ФІДКЕВИЧ

кандидат філологічних наук, провідний науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, вул. Січових Стрільців, 52Д, м. Київ, Україна, 04053

ORCID: 0000-0003-3294-915X

Бібліографічний опис статті: Богданець-Білоskalенко, Н., Фідкевич, О. (2023). Роль тандем-методу у формуванні багатомовності учнів і учениць закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 1, 50–58, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.8>

РОЛЬ ТАНДЕМ-МЕТОДУ У ФОРМУВАННІ БАГАТОМОВНОСТІ УЧНІВ І УЧЕНИЦЬ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З НАВЧАННЯМ МОВАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

У статті розглянуто проблему застосування тандем-методу в контексті модернізації мовно-літературної галузі української освіти, його роль у процесі реалізації моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти України з навчанням мов корінних народів і національних меншин.

Наголошено на тому, що використання інноваційних методів, зокрема тандем-методу, в процесі інтегрованого навчання мов є актуальною проблемою.

Проаналізовано тандем-метод у порівнянні з традиційними методами навчання мов, стан його запровадження в педагогічній практиці. Представлено основні ідеї щодо використання тандем-методу в роботах зарубіжних та українських учених.

Розглянуто основні принципи тандем-методу: обопільність та автономність; визначено педагогічні умови його реалізації; схарактеризовано основні етапи здійснення тандем-спілкування; сформульовано вимоги до тандем-партнерів у процесі підготовки та здійснення комунікації.

Представлено результати використання тандем-методу в експериментальних школах та виокремлено проблеми, які потребують розв'язання в процесі його запровадження.

Обґрунтовано позитивний вплив використання тандем-методу на ефективність процесу формування багатомовної компетентності учнів і учениць.

Визначено, що тандем-метод у поєднанні з інформаційними та комунікаційними технологіями допомагає актуалізувати багатомовне полікультурне віртуальне середовище у результаті розширення мовних контактів учнів і учениць. Тандем-метод є оптимальним для відпрацювання комунікативних навичок учнів/учениць у процесі реального спілкування.

Його використання сприяє подоланню мовних та психологічних бар'єрів у спілкуванні з тандем-партнерами за рахунок відсутності жорсткого контролю вчителя та низки прийомів, які націлені на підтримку ефективної комунікації між ними (уточнень, перепитування, формулювання ідеї іншими словами, використання жестів, засобів невербальної комунікації, заміни складних конструкцій простими тощо), розвиток здатності до міжкультурної комунікації на принципах рівності і толерантності.

Ключові слова: тандем-метод, тандем-навчання, тандем-партнери, багатомовна освіта, багатомовна компетентність, міжкультурна комунікація, навчання впродовж життя.

Nataliia BOGDANETS-BILOSKALENKO

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Scientific Subsection of Languages of Other Ethnic Minorities and Foreign Literature Teaching, Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Sichovykh Striltsiv str., 52D, Kyiv, Ukraine, 04053

ORCID: 0000-0001-6793-8018

Olena FIDKEVYCH

Candidate of Philological Sciences, Senior Researcher of the Scientific Subsection of Languages of Other Ethnic Minorities and Foreign Literature Teaching, Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Sichovykh Striltsiv str., 52D, Kyiv, Ukraine, 04053

ORCID: 0000-0003-3294-915X

To cite this article: Bohdanets-Biloskalenko, N., Fidkevych, O. (2023). Rol tandem-metodu u formuvanni bahatomovnosti uchniv i uchenyts zakladiv zahalnoi serednoi osvity z navchanniam movamy natsionalnykh menshyn [The role of the tandem language learning method in forming multilingualism of general secondary education students]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 50–58, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.8>

THE ROLE OF THE TANDEM LANGUAGE LEARNING METHOD IN FORMING MULTILINGUALISM OF GENERAL SECONDARY EDUCATION STUDENTS

The article considers the issue of introducing the tandem language learning method with regard of improvement of the language sector of Ukrainian education, its role in the implementation of the model of multilingual education in Ukrainian institutions of general secondary education with instruction in languages of indigenous peoples and national minorities.

It is noted that the introduction of innovative methods in the process of integrated language teaching, namely, the tandem language learning method, is a topical issue.

The article analyzes the tandem language learning method in comparison with traditional methods of language teaching and the status pitting it into practice by Ukrainian language teachers. The basic views on the use of the tandem language learning method in research works by foreign and Ukrainian scientists are presented.

The fundamental principles of the tandem language learning method are considered: reciprocity and autonomy; the pedagogical context for its implementation is defined; the main stages of communication in tandem are described; the requirements for tandem partners in the process of preparing and implementing communication are formulated.

The results of introduction the tandem language learning method in experimental schools and issues that need to be tackled while its implementation, are presented.

The positive impact of using the tandem language learning method on the efficiency of forming multilingualism of general secondary education students is substantiated.

It was determined that the tandem method in combination with information and communication technologies helps to actualize a multilingual, multicultural virtual environment as a result of expanding language contacts of male and female students. The tandem method is optimal for practicing students' communication skills in the process of real communication. Its use helps to overcome language and psychological barriers in communication with tandem partners due to the lack of strict control by the teacher and a number of techniques aimed at supporting effective communication between them (clarifications, questioning, formulating an idea in other words, using gestures, means of non-verbal communication, replacing complex constructions with simple ones, etc.), development of the ability to intercultural communication based on the principles of equality and tolerance.

Key words: *the tandem language learning method, tandem training, tandem partners, multilingual education, multilingual competence, cross-cultural communication, lifelong learning.*

Постановка наукової проблеми та її значення. Система освіти завжди орієнтована на актуальні потреби суспільства з урахуванням подальших перспектив. Підписання Україною багатьох документів про співпрацю з Європейським Союзом, отримання Україною статусу кандидата в члени ЄС надає можливість її громадянам більш широкого доступу до економічного, наукового, культурного та освітнього європейського простору, який передбачає й практичне залучення до європейських цінностей і громадянських надбань, з-поміж яких – вільне рівноправне спілкування і взаємодія між народами на основі взаємоповаги

й порозуміння, ставлення до мовного і культурного розмаїття як багатства, протидія усім проявам расової, національної та гендерної дискримінації.

Входження України до європейської спільноти актуалізує завдання реформування освітньої галузі, одним із напрямів якого є запровадження сучасної ефективної моделі багатомовної освіти, яка має на меті формування в учнів і учениць здатності компетентно послуговуватися кількома мовами, зокрема використовувати їх для спілкування та навчання; толерантно взаємодіяти в полікультурному суспільстві.

Успішне виконання цього завдання сприятиме формуванню єдності громадянського суспільства в Україні, утвердженню позицій української мови як державної, збереженню та розвитку мов і культур корінних народів та національних меншин, а також підвищить конкурентоспроможність українських громадян на міжнародному ринку праці, сприятиме ефективності їхньої самореалізації в умовах сучасного глобалізованого світі, необхідність якої, на жаль, зумовлена її трагічними подіями – масштабною російською агресією та вимушеного масового переміщення українських громадян за кордон, зокрема в країни Західної Європи.

Формування багатомовності здобувачів освіти потребує модернізації мовної освітньої галузі, активного залучення інноваційних особистісно орієнтованих методів і технологій навчання мов, серед яких чільне місце посідає тандем-метод (від англ. tandem – велосипед для двох чи трьох осіб).

Тандем-метод передбачає здійснення активної комунікативної діяльності учнів і учениць, формує вміння критично мислити, висловлювати власну думку й логічно обґрунтовувати свою позицію, конструктивно керувати емоціями, проявляти ініціативу, приймати рішення, розв'язувати проблеми, створювати нове, оцінювати результати своєї діяльності, ефективно співпрацювати з іншими членами колективу.

Тандем-метод епізодично використовується в закладах загальної середньої освіти України на основі взаємодії із зарубіжними школами-партнерами, утім цей процес не набув ознак системності й цілеспрямованого використання.

На жаль, у вчителів недостатньо базової інформації про етапи проведення тандем-навчання, його форми, види, прийоми. У наукових і методичних виданнях також обмаль практичних матеріалів для здійснення тандем-методу, що стримує його широке використання в практиці українських вчителів.

Мета статті – розкрити роль та перспективи використання тандем-методу в процесі багатомовного навчання; схарактеризувати основні принципи, на яких ґрунтується тандем-метод; визначити педагогічні умови його застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тандем-метод сформувався в 60-ті роки ХХ століття в Німеччині на основі німецько-французьких студентських зустрічей, під час яких,

носії різних мов – німецької та французької, вивчали мови один одного.

У 1980-х рр в університетах Європи почали з'являтися перші тандем-курси, розпочалася робота зі створення міжнародної тандем-мережі в інтернеті.

Наразі увага до методу пов'язана зі швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, які уможливають віртуальне спілкування.

Сутність тандем-методу розкрито в працях зарубіжних учених Б. Апфелбаум, К.-Р. Бауша, М. Бехтеля, Дж. Борн, Х. Брамертса, Д. Літла, Дж. А. Телеса, А. Томаса, Х. Холєка, С. Хольстена та інш. Науковці розробили теоретичне підґрунтя методу (концептуальна ідея, принципи) і представили його застосування в освітній практиці.

Зарубіжні вчені зазвичай тандем-метод розглядають у контексті концепції «автономного навчання», ключовими завданнями якого, на думку вченого, є «залучення учня до процесу (прийняття відповідальності, вкладення зусиль тощо) та рефлексія учня (планування, моніторинг, оцінювання; метакогнітивне залучення до навчального процесу та цільової мови)» (Holec Henri, 1979, 49). Ці загальні завдання зумовлюють і сутність тандем-навчання як виду освітньої діяльності учня/учениці, основними принципами якого є обопільність і автономність.

Обопільність передбачає, що кожен із учасників навчання отримує однакову користь від спілкування, що можливо, якщо вони будуть витратити приблизно однаковий час і зусилля на взаємонавчання.

Учасники тандему мають демонструвати однакову залученість до процесу навчання. Якщо один із учасників не дотримуватиметься спільно прийнятих домовленостей, ефективність тандему буде низькою, оскільки він заснований на повній взаємності та співпраці, і спілкування скоріше за все припиниться.

Автономність ґрунтується на тому, що кожен комунікативний партнер самостійно несе відповідальність у своїй частині навчання не лише за вибір мети, змісту та засобів навчання, а й за кінцеві його результати.

В українській педагогічній науці особливості використання тандем-методу у процесі вивчення іноземної мови висвітлено у роботах І. Бігич, І. Жукевич, О. Забіяки, Т. Кравчини, С. Ніколаєвої, О. Осової, С. Сисоєвої та інш.

Українські вчені тандем-метод розглядають як автономне (самостійне) вивчення іншої мови і культури двома партнерами з різними рідними мовами, які працюють у парі, на основі безпосереднього занурення в мову під час спілкування (Holstein, 2006, 571–572).

Зазначимо, що тандем-навчання є відкритим за формою і змістом та охоплює всі сфери спілкування – особистісну, освітню, публічну, а в подальшому і професійну. У процесі тандем-навчання підвищується рівень інформаційно-цифрової та соціальної і громадянської компетентностей учнів/учениць, формується здатність до міжкультурної комунікації, навчання впродовж життя тощо (Ніколаєва, 2008, 283).

Виклад основного матеріалу. Тандем-навчання відрізняється від традиційного тим, що здійснюється за умов природної, реальної, а не штучно створеної комунікації; воно увиразнює соціально-індивідуальний аспект вивчення іншої мови, допомагає успішно реалізувати суб'єктно-суб'єктні відносини міжкультурної взаємодії у процесі навчання мов.

Незважаючи на відомий факт, що успіх навчання залежить насамперед від власних зусиль, багато учнів мають тенденцію передавати повноваження та відповідальність за свій процес навчання іншим особам (батькам, учителям).

Тандем-спілкування сприяє розвитку самостійності та відповідальності, формує вміння керувати власним процесом навчання. Робота в тандемі руйнує стереотип, за яким процес навчання – механічний процес передачі знань – можливий лише за участі фахівця, педагога.

Автономія учнів/учениць у процесі вивчення іншої мови може бути абсолютною (в межах взаємодії між двома особами) або відносною (у закладі освіти). Якщо в першому випадку це означає широке коло свободи та високу ступінь мотивації і взаємної відповідальності, то у другому – здійснюватиметься певний тип педагогічного контролю.

Отже, тандем-навчання може здійснюватися самостійно або бути інтегрованим у мовний курс протягом короткого або тривалого часу; здійснюватись між двома особами (індивідуальний тандем як найпоширеніша форма) або між групами учнів/учениць двох різних шкіл, розташованих у різних країнах або частинах однієї країни.

Утім у будь-якому випадку автономність тандем-партнерів має характерну особливість: вивчення мови відбувається не самотужки, а разом із іншими, у природній взаємодії, у якій чільне місце займає реалізація комунікативних намірів.

Учасники тандем-спілкування використовують мову для обміну ідеями, думками, поглядами на життя та культурною інформацією про свої країни, регіони.

Для розвитку здібності особистості продуктивно взаємодіяти з тандем-партнерами необхідно дотримуватися низки умов: високий рівень мотивації учнів/учениць, готовність до вивчення іншої мови; достатня для спілкування мовна компетентність; знання, усвідомлення та прийняття цінностей іншої культури; наявність емпатії до представників інших культур, держав, національностей; готовність до толерантного спілкування. Тандем-спілкування має бути добровільним і регулярним.

Тандем-метод поєднує максимум індивідуалізації з широкою соціалізацією. З одного боку, визначення мети, розроблення плану тандем-спілкування здійснюється з урахуванням потреб та зацікавленості партнерів, таким чином, воно є особистісно орієнтоване та індивідуалізоване. З іншого – тандем сприяє розвитку співробітництва, увиразнює соціальний аспект навчання.

Характерною особливістю тандему є змішування ролей партнерів. Як носій мови кожен учасник тандему знає більше про мову, яку вивчає його партнер, і це наділяє їх певними повноваженнями вчителя. Ця зміна ролей усуває негативні наслідки, які може викликати процес навчання нової мови (тривожність, невпевненість, страх перед помилками, сором'язливість).

Важливою особливістю тандему є і його афективна складова, тобто можливість отримувати насолоду від особистісної міжкультурної взаємодії, можливість отримати нові емоції, надати допомогу, задоволення від обміну знаннями, самовдосконалення.

У сучасних умовах навчання найпоширенішим є дистанційний тандем. Саме тому, описуючи тандем-метод, деякі дослідники визначають серед основних його характеристик віртуальність (Brammerts H, Telles J.).

Віртуальність увиразнює позитивні аспекти використання тандем-методу, як-от:

– розширення меж та можливостей спілкування;

– перебування тандем-партнерів у звичному життєвому середовищі, зручному для користування автентичними матеріалами та необхідними інформаційними джерелами;

– можливість здійснення спілкування як в усній, так і у письмовій формі, що сприяє вдосконаленню навичок усного і писемного мовлення;

– розширення можливостей вибору змісту, способів, ритму навчання.

Наразі існує безліч сайтів в Інтернеті, де організаційно створено необхідні умови для діяльності тандем-пар задля вивчення іноземних мов. (babel.com, busuu.com, conversationexchange.com, freshlingua.com, gospeaky.com, talk-and-learn.com, tandem.lengalia.com тощо). Переважна більшість таких сайтів німецькомовні та англomовні, проте існують і сайти з вивчення інших мов на основі тандем-комунікації.

Для школярів учасники тандем-пар добираються за допомогою вчителів. Найчастіше тандем-партнерами стають учні партнерських закладів освіти із інших країн. Для здійснення тандем-партнерства заклади освіти, окремі класи, вчителі, учні мають визначити спільні цілі та зміст навчання, засоби і способи взаємодії.

Учасників тандем-навчання обирають на основі опитувальників, розроблених спеціально для цієї мети, де враховуються індивідуальні запити та особливості учня/учениці, який/яка бажає знайти тандем-партнера для вивчення іноземної мови, наприклад: стать, вік, інтереси та захоплення, рівень володіння мовою, що вивчається, мета спілкування, особиста мотивація тощо.

За допомогою вчителів організуються первинні особисті контакти та подальша діяльність тандем-партнерів, здійснюється моніторинг результатів навчання. Після створення тандем-пари процес навчання може бути різним залежно від форми його організації або побажань самих тандем-партнерів. Це може бути максимально автономний тандем, який має на меті активізувати комунікацію із носієм мови або тандем, інтегрований в освітню діяльність, процес і результати якої більш ретельно плануються учнем разом із вчителем.

За допомогою колективної форми тандем-методу можна організувати очні та вірту-

альні зустрічі, форуми, конференції, де учасники матимуть змогу ознайомитися з мовою і культурою один одного та продовжити спільне навчання.

Однак такі колективні форми не носитимуть регулярного характеру, як індивідуальні тандем-зустрічі. Їхнє основне завдання – спільне визначення мети співпраці між партнерами, надання різноманітної інформації про заклади освіти, країни, які беруть участь у партнерській діяльності, або підбиття підсумків цієї діяльності, участі в спільних проєктах.

Вибір того, як проходитиме тандем-спілкування, залишається за учасниками, особливо в індивідуальних тандемах.

Найпоширеніший та найпопулярніший тип взаємодії за принципом мовних тандемів – вільна розмова (партнери спілкуються на будь-яку тему). Вони також можуть виконувати вправи з граматики та інші види завдань. Загалом учасники тандему можуть творчо підходити до свого процесу навчання та взаємодії.

Режим навчання також є досить гнучким і може бути попередньо зумовлений партнерами. Вони можуть зустрічатися один раз, двічі на тиждень або в інші проміжки часу, визначені ними за домовленістю.

У періоди між зустрічами кожен учасник тандему складає свій власний графік самонавчання відповідно до своїх потреб.

Тандем-спілкування передбачає такі етапи його реалізації:

– Етап пошуку потенційних учасників організації тандем-навчання. На цьому етапі учні/учениці повинні пройти обов'язковий інструктаж щодо основ безпечної роботи в Інтернеті.

– Етап спільного визначення цілей, змісту, засобів та стратегій взаємонавчання, складання плану роботи. Важливо, щоб ці цілі та стратегії відповідали інтересам і особистим запитам учнів/учениць, їхньому рівню володіння мовою та життєвому досвіду.

– Етап міжособистісного спілкування.

– Етап колективного спілкування за допомогою відеоконференцій, організації спільних групових занять (якщо цей етап передбачається визначеним планом тандем-спілкування). На цьому етапі започатковуються спільні проєкти, обговорюються їхні результати.

– Етап реального спілкування (за умов можливості реалізації).

– Етап оцінювання результатів спілкування, який включає самооцінювання і взаємооцінювання, обговорення подальшої співпраці.

У процесі спілкування важливо дотримуватися основних правил у роботі тандему, з яким учнів/учениць потрібно ознайомити у доступній для них формі. Наприклад, у формі пам'ятки.

Пам'ятка для учасників тандем-спілкування:

– У процесі спілкування дотримуйтесь принципу взаємності, будьте відповідальними за своє власне навчання.

– Готуйтеся до зустрічей. Обговорюйте та домовляйтеся із партнером до початку наступної зустрічі, що саме ви хочете обговорити.

– Фіксуйте письмово (стисло) та обговорюйте у процесі тандем-зустрічі нову інформацію, питання, що виникають до партнера, та пропозиції; помилки партнера для подальшого відпрацювання.

– Перечитуйте ці нотатки і після тандем-спілкування для подальшого, більш глибокого опрацювання.

– Хваліть та підтримуйте одне одного. Обговорюйте успіхи та аналізуйте помилки.

– Творчо підходьте до вирішення визначених завдань. Пропонуйте нові цікаві теми для обговорення та види взаємодії.

– Не бійтеся робити помилки. Будьте наполегливими. Ідіть до своєї мети, незважаючи на труднощі.

Учасники тандему самі вирішують, що, коли, де і як вони хочуть вивчати мови. Мовні партнери повинні приділяти кожній мові однаково кількість часу, яка зазвичай триває близько години.

Тандем-зустрічі складаються з двох частин. Вони можуть йти одна за одною того ж дня або в різні дні, головне, щоб кожна частина була присвячена лише одній мові. При цьому заняття будується таким чином, щоб кожна реальна або віртуальна зустріч ділилася на два однакові відрізки часу, впродовж яких учасники тандему спілкуються, обговорюють проблеми, що їх хвилюють, виконують запропоновані завдання спочатку однією, а потім іншою мовою.

Навіть якщо використання своєї рідної мови спростить комунікативне завдання чи розуміння між партнерами, важливо дотримуватися цього правила, адже воно сприяє максимальній залученості тандем-партнерів у процес оволодіння мовою.

У процесі письмового тандему половина тексту має бути написана мовою, що вивчається, половина – рідною, для того, щоб партнер мав змогу виправити помилки свого партнера й мав доступ до автентичного навчального матеріалу, яким і є друга половина тексту.

Як і коли виправляти помилки, тандем-партнери вирішують самостійно, але вчитель може запропонувати кілька варіантів виправлення помилок. Це може бути запис партнером-носієм мови помилок співрозмовника та пред'явлення йому їх після закінчення розмови в письмовій формі з коментарями; у формі паралельного усного коментаря.

Звертаємо увагу, що при візуальному контакті в межах тандему письмова фіксація відволікає обох співрозмовників і може ускладнити цей контакт. Саме тому не потрібно прагнути виправити всі помилки.

Зазвичай це може бути фіксація не більше 5 грубих або повторюваних помилок у промові партнера, щоб не демотивувати його. Комунікативно незначні помилки можна не виправляти без особливого прохання партнера про їх виправлення.

Повторювані помилки необхідно обговорити й відпрацювати норму за допомогою вправ (при інтегрованому тандемі – за допомогою педагога чи тьютора). Процес та форма виправлення не повинні принижувати/пригнічувати партнера.

Тандем-спілкування не спрямоване на відпрацювання та повторення граматичних структур. Тандем-метод передовсім є оптимальним для відпрацювання комунікативних навичок у процесі реальної комунікації, цілеспрямоване опрацювання граматичних структур не є його головним завданням, воно здійснюється опосередковано в процесі спілкування.

У процесі реалізації тандем-методу у вчителів зазвичай виникають питання щодо мовного рівня, з якого можливе тандем-навчання.

Хоча деякі науковці дотримуються думки, що тандем-навчання можливе за будь якого рівня, ми вважаємо (на основі практичних досліджень), що воно має більшу ефективність, якщо тандем-партнери володіють M2 на рівні A2.

Фрагментарне використання на нижчому рівні можливе, але за безпосередньої участі вчителя, адже кількість мовних лакун в учасників тандему буде перевищувати обсяг засвоєних знань і наявних умінь.

У такому випадку тандем може бути використано для вдосконалення вимови, інтонації, збагачення лексичного мінімуму під керівництвом учителя. Але повноцінна комунікація, особливо самостійна, навряд чи можлива.

В умовах експериментального дослідження, здійсненого науковцями відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України в межах теми «Науково-методичне забезпечення реалізації моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин», тандем-навчання відбувалося, починаючи із 6-го класу, за організаційної допомоги вчителя. У старших класах учні отримували більше самостійності у реалізації тандем-партнерства. Вони залучалися не тільки до індивідуального тандему, а й до проведення конференцій, виконання проєктів та демонстрації їхніх результатів у межах тандем-навчання.

Важливим також є питання, чи потрібно перекладати незнайомі слова та поняття або намагатися пояснити їх цільовою мовою з використанням невербальних засобів. Тут також можливі численні варіанти, індивідуальні для кожного тандем-партнерства (від демонстрації цього предмета у своєму оточенні до перекладу або опису цільовою мовою). Залучення «linguafranca» – перехід на загальну третю мову (найчастіше, англійську) замість спроби пояснити незрозумілу партнером частину репліки цільовою мовою є небажаним.

Перед початком тандем-спілкування вчителю доцільно запропонувати учасникам тандему спільно розробити «Листи для тандем-спілкування», що враховують рівень володіння мовою та ключові теми цього рівня рівня, а також труднощі, які зазнає тандем-партнер, виходячи з особливостей його рідної мови. У листах для тандемів повинен бути обов'язково врахований та реалізований культурознавчий компонент.

«Листи для тандем-спілкування» зазвичай уміщують базову інформацію для початку спілкування (фото, стаття та ін.), стандартизовані питання для етапу «входу» в тандем та «виходу» з тандему; 5–7 питань за темою зустрічі (на отримання інформації та дискусійних), причому важливо, щоб частина цих питань була відкритими.

Наприклад, питання за темою «Навчання»: «У якому освітньому закладі ти вчишся? У якому класі? Які предмети, які мови ти вивчаєш?».

Ці листи можуть містити й комунікативні завдання, наприклад: «Познайомся зі своїм партнером, дізнайся про нього якнайбільше. З цією метою постав йому подані запитання та коротко запиши його відповіді».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, тандем-метод у поєднанні з інформаційними та комунікаційними технологіями сприяє актуалізації багатомовного полікультурного віртуального середовища, сприяє розширенню мовних контактів учнів і учениць. Його використання допомагає подоланню мовних та психологічних бар'єрів у спілкуванні з партнерами за рахунок відсутності жорсткого контролю викладача та низки прийомів, які націлені на підтримку комунікації з партнером на кшталт уточнень, перепитування, формулювання ідеї іншими словами, використання жестів, засобів невербальної комунікації, заміни складних конструкцій простими тощо (розвиток компенсаторної компетентності).

Викладачі, які використовували тандем-метод у процесі реалізації моделі багатомовної освіти, відзначають його незаперечні переваги для ефективного формування багатомовної компетентності учнів/учениць: навчання в тандемі дозволяє створити автентичні умови природного спілкування з носієм мови; підвищує мотивацію учнів/учениць до оволодіння іншою мовою та культурою, стимулює учня/ученицю до подальшого використання мови як засобу спілкування.

Проведений науковцями Інституту педагогіки моніторинг дав змогу дійти висновку, що учні/учениці в процесі тандем-спілкування:

- розширили свій лексичний запас;
- удосконалили вміння усної та письмової комунікації M2;
- покращили навички цілеспрямованого спілкування з теми, навички його планування;
- навчилися самостійно здобувати з висловлень та поведінки партнера-носія мови інформацію, важливу для успішного спілкування;
- розвинули компенсаторні уміння в процесі реального спілкування;
- удосконалили вміння виправляти помилки; уміння самооцінювання і взаємооцінювання;

– розвинули вміння представляти власну культуру та ставити питання щодо іншої культури, здобувати культурологічну інформацію та використовувати її у процесі спілкування, знаходити спільне і відмінне в різних культурах; толерантно спілкуватися в умовах міжнаціональної взаємодії.

Отже, у контексті модернізації української освіти з урахуванням її інтеграції із європейськими освітніми системами тандем-метод набуває особливого значення і, сподіваємося, буде застосовуватися більш активно, що своєю чергою сприятиме подальшому розробленню методичного супроводу його запровадження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Apfelbaum.B. Erzählenim Tandem: Sprachlernaktivitätenund die Konstruktion eines Diskursmustersin der Fremdsprache; (Zielsprachen: Französisch und Deutsch). Tübingen: Narr, 1993. 235 S.
2. Bausch, K.-R. Ansprachezum Auftakt des EuropäischenJahres derSprachen, 2001.11 Shttps://westfaelische-direktorenvereinigung.de/wordpress/wp-content/uploads/2001/11/Referat-Bausch.pdf (дата звернення 15.09.22)
3. Bechtel, M. Interkulturelles Lernenbeim Sprachenlernenim Tandem. Einediskursanalytische Untersuchung. Tübingen: Gunter Narr, 2003. 387 S.
4. Born, J. Das eLearning-Praxisbuch: onlineunterstützte Lernangebote in Aus- und Fortbildungkonzipierenund begleiten;ein Hand- und Arbeitsbuch. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren GmbH, 2008. 251 S.
5. Brammerts, H., Kleppin K. Selbstgesteuertes Sprachenlernenim Tandem:einHandbuch. 3. Aufl., unveränd. Nachdr. der 1. Aufl.Tübingen:Stauffenburg-Verlag, 2010. 206 S.
6. Little, D., Lewis, T., Walker, L. Autonomous language learning in tandem. Sheffield: Academicand Electronic Press, 2003. P. 145–156.
7. Telles J. A., Vassallo M. L. Foreign language learning in-tandem: Teletandem as an alternative proposal in CALLT.2006. Vol. 27, No 2, P. 189–212.
8. Thomas, A., Kinast, E.-U.,Schroll-Machl S. (Hrsg.).HandbuchInterkulturelle Kommunikation und Kooperation. Band 1: Grundlagen undPraxisfelder.Göttingen:Vandenhoeck&Ruprecht, 2003. 465 S.
9. Holec, H. Prise en compte des besoinsetapprentissage auto-dirigé. *Mélanges Pédagogiques* 1979. P. 49–64.
10. Holec, H. Autonomy and self-directed learning: present fields ofapplication = Autonomie et apprentissageauto-dirigé: terrains d'applicationactuels/ Council for Cultural co-operation, Project. No. 12 .«Learning andteaching modern languages for communication». Strasbourg: Councilof Europe Press, 1993. 149 S.
11. Holstein S. Sprachen-Tandem fürPaare, Kurse, Schulklassen: einLeitfadenfürKursleiter, Lehrpersonen, Migrantenbetreuer und autonomeTandem-Partner. Frankfurt am Main: Fachhochschulverl, 2006. 174 S.
12. Бігич О. Б. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
13. Жукевич, І. Технології навчання іноземній мові в тандемі студентів немовних закладів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Випуск 2(27) Дрогобич:Державний педагогічний університет імені І.Франка, 2020. С. 226–230.
14. Забіяка, І. М. Модель формування міжкультурної компетенції майбутніх фахівців технічного профілю на основі тандем-методу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-воНаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 131–135.
15. Кравчина Т.В. Тандем-метод як один із способів інтенсивного вивчення іноземної мови та формування іншомовної комунікативної компетенції. *Фізико-математична освіта: науковий журнал*. 2016. Випуск 4(10). С. 45–48.
16. Ніколаєва, С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2008. 285 с.
17. Осова О. О. Тандем-технології як сучасні технології навчання іноземних мов. *Педагогічні науки*. 2017. No 5. С. 87–91.
18. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

REFERENCES:

1. Apfelbaum.B. (1993) Erzählenim Tandem: Sprachlernaktivitätenund die Konstruktion eines Diskursmustersin der Fremdsprache; (Zielsprachen: Französisch und Deutsch). Tübingen: Narr, 235 S.
2. Bausch, K.-R. (2001) Ansprachezum Auftakt des EuropäischenJahres derSprachen. <https://westfaelische-direktorenvereinigung.de/wordpress/wp-content/uploads/2001/11/Referat-Bausch.pdf> (дата звернення 15.09.22)
3. Bechtel, M. (2003) Interkulturelles Lernenbeim Sprachenlernenim Tandem. Einediskursanalytische Untersuchung. Tübingen: Gunter Narr, 387 S.

4. Born, J. (2008) Das eLearning-Praxisbuch: onlineunterstützte Lernangebote in Aus- und Fortbildungskonzipierung und begleiten; ein Hand- und Arbeitsbuch. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren GmbH, 251 S.
5. Brammerts, H., Kleppin K. (2010) Selbstgesteuertes Sprachenlernen im Tandem: ein Handbuch. 3. Aufl., unveränd. Nachdr. der 1. Aufl. Tübingen: Stauffenburg-Verlag, 206 S.
6. Little, D., Lewis, T., Walker, L. (2003) Autonomous language learning in tandem. Sheffield: Academic and Electronic Press, P. 145–156.
7. Telles J. A., Vassallo M. L. (2006) Foreign language learning in-tandem: Teletandem as an alternative proposal in CALLT. Vol. 27, No 2, P. 189–212.
8. Thomas, A., Kinast, E.-U., Schroll-Machl S. (Hrsg.). (2003) Handbuch Interkulturelle Kommunikation und Kooperation. Band 1: Grundlagen und Praxisfelder. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 465 S.
9. Holec, H. (1979) Prise en compte des besoins en apprentissage auto-dirigé. *Mélanges Pédagogiques*. P. 49–64.
10. Holec, H. (1993) Autonomy and self-directed learning: present fields of application = Autonomie et apprentissage autodirigé: terrains d'application actuels / Council for Cultural co-operation, Project No. 12. "Learning and teaching modern languages for communication". Strasbourg: Council of Europe Press, 149 S.
11. Holstein S. (2006) Sprachen-Tandem für Paare, Kurse, Schulklassen: ein Leitfaden für Kursleiter, Lehrpersonen, Migrantenbetreuer und autonome Tandem-Partner. Frankfurt am Main: Fachhochschulverl, 174 S.
12. Bihych, O.B. (2013) Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice [Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka] / za red. S. Yu. Nikolaievoi. Kyiv: Lenvit.
13. Zhukevych, I. (2020) Tandem technologies for teaching foreign language to non-linguist students of higher education institutions [Tekhnolohii navchannia inozemnoi movi v tandemi studentiv nemoznykh zakladiv vyshchoi osvity]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vypusk 2(27). Drohobych: Derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni I. Franka, S. 226–230.
14. Zabiaka, I. M. (2022) The model for forming intercultural competence of future technical specialists using the tandem language learning method [Model formuvannia mizhkulturnoi kompetentsii maibutnykh fakhivtsiv tekhnichnoho profilu na osnovi tandem-metodu]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia": seriia "Filolohiia"*. Ostroh: Vyd-vo NaUOA, Vyp. 13(81). S. 131–135.
15. Kravchyna, T.V. (2016) The tandem language learning method as one of the ways of intensive foreign language learning and formation of foreign language communicative competence [Tandem-metod yak odyin iz sposobiv intensyvnoho vyvchennia inozemnoi movy ta formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii]. *Fizyko-matematychna osvita: naukovi zhurnal*. Vypusk 4(10). S. 45–48.
16. Nikolaieva, S. Yu. (2008) Basics of modern methods of teaching foreign languages (schemes and tables) [Osnovy suchasnoi metodyky vykladannia inozemnykh mov (skhemy i tablytsi)]: navch. posib. Kyiv: Lenvit, 285 s.
17. Osova, O.O. (2017) Tandem technologies as modern foreign language learning technologies [Tandem-tekhnologii yak suchasni tekhnologii navchannia inozemnykh mov]. *Pedahohichni nauky*. No 5. S. 87–91.
18. Sysoieva, S.O. (2011) Interactive technologies for adult education [Interaktyvni tekhnologii navchannia doroslykh]: navchalno-metodychni posibnyk. NAPN Ukrainy, In-t pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh. K.: VD "EKMO", 324 s.